

PESTEN

Szombaton

VILÁG

1841.

November 6kán.

'VILÁG' politikai, tudományos, művészeti folyóirat. 'ISMERTETŐ' gazdasági társapjával minden héten két két íven jelen meg. — Előfizetheti Sebestény utcában 288dik számalatti házban földszint, felévre 4 ft 48 kr.; egy sor hirdetés 3 kr. pengőben.

Tartalom. Magyarország és Erdély. Kinevezések. — Közgyűlés (Megyék állása). — Czáfó levél a P. Hirlapban sz. Fejérvármegyéről közölt tudósításra (vége). — Ugoesa megyei közgyűlés. — Tudósítás Somogyból az országgyűl. tárgyakkal foglalkodó választmány munkálatiról — Zágrábi levelek (a száva-szabályozást és egyéb munkálatokat tárgyzók). — Erdélyországi követválasztások. — Külföld: Spanyolország (a mostani kormány s a legújabb spanyol zendület. — Telegrafi tudósítások. — Diego Leon bünperéről adatok. sat.) Nagy Británia (Éjszakamerikával a háború vagy béke kérdése kifejléshez közelít; londoni árvíz sat.) Franciaország (Meghasonlás a kabinet tagjai közt; lap-vélemények sat.) Portugália. Éjszakamerika. Németország sat. — Őr (Pesti hírek, művészeti és statisztikai elegy. Budai jótékony nőegyesület — Iskolák).

Magyarország és Erdély.

Ő es, s apost. kir. Felsője f. évi július 3kán költ legfensőbb határozatánál fogva Uray Bálintot Szathmár megye volt másod-alispánját magy. kir. tanácsos ranggal díj-mentesen felruházni méltóztatott.

A nungu m. kir. udv. Kamara a bajai kir. sóhivatalnál Hengl Ferenc halála által megüresült mázsamesteri helyre Balogh János ipoly-sági k. sómázsást helyezte át.

△ **Közügy.** Megyék állása. Mik mult közgyűlés alkalmával szomszéd Fejér-vármegyében történtek, fontos tanúságot foglalnak magokban, s csak tőlünk függ azt üdvösen gyümölcsöz-tetni. Ezen tanúság abban sarkallik, hogy valahányszor azok, kiket vagyon, polgári állás, tapasztalás, értelmesség és tett szolgálatok, alkotmányunk betűje és szelleméhez képest megyei ügyeink kormányára felhatalmaztak, törvény s dologtermészete adta befolyásukat használva első csata-rendben feles számmal önmagok kiállnak, és a határozások egyedáruságát egy minden tekintetben gyenge fractió-nak által nem engedik, mindannyiszor bizonyos győzelemre tarthat-nak számot: és hogy ezen eredményt minden erőszak mellőzésével, corteskedés nélkül, a vitás utján az alkotmányi erők és törvényes hatalmak természetes működése által eszközölhetik. Meg vagyunk győződve, hogy még most is, oly mesterségesen felcsigázott álla-potunkban, a megtámadók terrorismusának, s a magokat védők hanyag-ságának daczára az ország megyéinek kilencz-tized részében csak bele kell vetni a mérleg serpenyőjébe az alkotmány és törvényszere-inti nehezebb súlyokat, s tüstént ottan léssen tettelesen is a túl-nyomáság, hol az jogszerűleg és tárgyilag lenni soha meg nem szűnt. Mi fentartjuk magunknak ezen eszmét s megvalósításának mód-ját részletesen kifejteni; addig is reméljük, hogy a fejérmegyei példa sem az egyik, sem a másik fél részére veszendőbe menni nem fog.

Van azonban a fejéri határozatok közt olyan is, mellyben mi érdemileg egyet nem értünk, s ez a házi-adóban részvét eszméjé-nek megtagadása. Mi ezen részvétet méltányosnak és kívánatosnak tartjuk; *) de nem érezzük azért magunkat e tekintetben is felhíva nemes Fejérmegye végzése ellen észrevételt tenni, mert mi azt nem úgy tekintjük mint véghatározatot a házi-adó kérdésében: hanem csu-pán úgy mint a fenforgó körülményekből természetesen folyt s azok által teljesen igazolt lépést. Szabad legyen e nézetünket röviden ki-fejteni s ítéljenek a végzés szerzői, ha valánk-e képesek annak szellemét helyesen felfogni.

Közdolgok mezején a politikai pártok tervei s indítványai je-lentőségét, nem egyes részleteikben, nem pusztá szavaikban, de egyetemes összefüggésökben kell keresni: különben szellemök s kö-vetkezéseik felett örökös setétségben maradunk. Így kell hát nézni a Pesti Hirlap pártjának politikáját is, s egy nagy egészben venni fel mind azt, mit ő maga, hősei s levelezői ezen országban az utolsó tíz hónap lefolyta alatt írtak, üztek, beszéltek s indítványoztak. Lássuk fő vonásait ezen oly épületes totale-nak.

1. Szabadföldi agitatio, és kényszerített, egyszerrei, rögtönös általános urbéri megváltás, oly papiros-operatióval egybekötve, melly a földbirtokost szükségképen tönkre tegye.

2. Házi-adónak átvétele s egyszersmind megmutatása, hogy a hadi-adót is által kell vennünk.

3. Hogy ne legyen titok, kik, és mikép fogják kivetni és fel-osztani ezen két adót; felállítás azon elvnek, hogy hg. Esterházy Pálnak, míg Londonban királyát s hazáját szolgálja, ne legyen meg

*) Adótárgy feletti czikkeink más sürgetőbbek miatt elkéstek, de kö-zelebb adatni fognak. X.Y.Z.

azon befolyása Bihar megye dolgaira, melly a szalontai nemes 18 esztendő fíjának megadatik, bár ha olvasni és írni nem tudna is.

4. Hogy legkisebb kétség se maradjon fen a házi pénztár jövő-je fölött, mihelyt abban a nemesség részesül, indítvány: azt számos új rovattal s egy közép-nagyságu megyében 32000 forinttal p. p. szaporítani.

5. Papi jószágok elvétele.

6. Mészárszéki jog eltörlése.

7. Ósiség eltörlése, és pedig, nehogy ez a hitel megalapításá-ra szolgáljon s az együttmaradó nagy birtok oly nyomorúságos állapotot idézzon elő, mint a millyen Angliáé, a majoratusok eltörlésének kíséretében, és így egyenesen csak a stabilitás elvének meggyöngítésére s a fekvő vagyon végtelen eldiribolásának eszközlése végett.

És mind ezek 'vox populi vox dei' motto mellett világ-fel-rázó eszmék gyanánt, örök jog és igazság nevében, 'la bourse ou la vie' hangulaton, ugyanazon tábornak különböző szegleteiből félrenemismerhető összefüggésben és egymásutánnal, még pedig mindig úgy, hogy azoknak, kik ezeket egyszerre és tüstént elfo-gadni vonakodnak, légyen az ő hitük szerint, mert ő k megmértettek, és könnyűknek találattak, s ő k nem egyebek, mint embertársaik szent jogainak eltipróji! —

S illy körülmények között csudálkozok valaki a fejéri esemé-nyen! bámul, hogy azok, kik ellen ezen indítványok csoportja meg-semmisítő fegyver gyanánt van irányozva, utoljára meghökkennek, s mikor Fejérben ugyanazon egyén tüzeskedik főképen a házi adó-nak átvétele mellett, ki csak imént annak 32 ezer forintos meg-szaporítását indítványozta s magát minden felforgatási eszmével már régen identificálta, neki azt felelik: „timeo Danaos et dona ferentes”; más szavakkal: a ti ajkaitokon minden ilyen indítvány gyanus s míg tiálatatok s illy módon kezeltetik a h a l a d á s, addig ilyenekről elfogulatlan tanácskozni nem lehet.

Így értjük mi a fejéri esetet, mint egy ösztönszerű repulsiót, mellyet bizonyos elvek s az azokat képviselő egyének gyakorlanak, mint világos kimondását annak, hogy az illy bitorlók jármát minden áron lerázni magunkban elhatároztuk; s teljességgel nem mint vég-határozatot oly lényeges kérdés fölött, melly végeldöntése előtt minden esetre még hosszabb meggondolást s részletes megvitátást igényel; de a melly megvitátás a jó siker valószínűségével csak úgy lehetséges, ha mindenki visszalép természetes helyzetébe s az en-gedmények az erötetés hangján nem sürgettetnek azok által, kik nemcsak áldozatot nem hoznak általuk, hanem — mit a napfénynél vi-lágosabban lehet bebizonyítani — azokuk folytában nevezetes nyerekedést reménylenek.

Lord Stanley minap azt mondá választóinak: most már An-gliában a kérdés nem lord Melbourne és lord John Russell közt egy, — s Wellington hg és Sir Robert Peel közt más részről forog; hanem egy részről ugyan mind ezen férfiak közt együtt véve, más rész-ről pedig Roebuck és O'Connor urak közt. — S így vagyunk mi jelenleg Magyarországon. Nem az a kérdés: egyrészről gróf Teleki József, és Lonovics József, vagy más részről gróf Széchenyi István és Deák Ferencz legyenek-e a nemzet vezérei, mert az egyik mint a másik esetben biztos és tiszta kezekben volna a nemzeti ügy; hanem egy részről ezen tiszteletes osztály maga minden arnyéklati különbségei-vel mint egy egész, más részről egy központi zászló alatt Madarász László, Somogyi Antal, Mezőssy László és Puky Miklós s a magyar radicalismus commis voyageurjei (egyébiránt meglehet mind igen erényes emberek) állanak; és a kérdés az: vajjon akkor, midőn amazok még a legigazságosabb s legesekélyebb engedményeket is csak a méltányosság nevében rábeszéléssel kívánták eddig a nem-zettől, szabad-e s illő-e, hogy, imezek, kik a hazát még semmi hálá-ra nem kötelezték, kik az örök igazság kirekesztőlegi tolmácsainak szerepét semmi tekintetben nem igényelhetik, kiket a nép képviselőinek soha sem vallott, alkotmányt és sajátságai jogot rontó indítványaik létrehozását a fenyegetés szemtelen hangján akarják tőlünk kicsi-karni? — és mi azt feleljük: nem nem és háromszor nem; és azt feleljük: hogy azon nemzet, melly magán illy mód engedne paczkáz-tatni, maga magát eltemetné.

E szempontból kívánjuk mi a fejeri esetet tekintetni; s megvagyunk győződve, hogy, mihelyt a kölcsönös állások ismét megigazítatnak, a természet- és egyensúlyok helyre jönnek s mindenki visszalép sajátos szerepére, a magyar nemesség és a birtokosok kétszerek lesznek a közügyek elintézésében új példát adni a méltányosság és hazafiság azon magasztos érzeteinek, melyek e nemzet törvényhozásának lépéseit az utolsó évtizedben jellemezték. X.Y.Z.

Szerkesztőfejelevél. (Folytatás.) A második pont, t. i. a városi szavazatnak országgyűlési elrendezése iránt a P. Hirlap levelezője még helytelenebbül tudósít. Ezt azonban rosz néven nem vesszük tőle, ki elbúsultlelkű volt e napokban, mert kedvenc eszméje, t. i. Fejér megyében, vagy Alapon egy új alkotmány! épen e napokban vizé vált. — Ez volt oka, miért jegyezhetett oly keveset, miért egyes állításokat kiragadott az egész beszéd szerkezetéből, s épen oda írta a stb. szót, hol a tanácskozás érdekes lenni kezdte; lehetne itt sokat beszélni, azonban *requiescat in pace!* — Nem kevés csodálkozásomra e szavakat is felhozza a fejelevél levelező, a milyen volt a beköszöntés, olyan volt a fogadj isten. "Ne csodálják olvasóink Fejér-megyét RReiről, ha végre is kényszerítve látják magukat oly fegyvert használni, minővel megtámadtatva voltak. Igaz, sokáig tartott türelmünk, három egész évig szüntelen vettük a lezékét, de már csakugyan jól megtanultuk, hatalmunkban áll próbáját adni, hogy tökéletességig vittük a tanulást; nincs is szándékunk hátra vagy adós maradni, s ugyan azért míg önkkel lesz dolgunk, mindig erőteljes lesz „a fogadj isten“, mely ajakinkról le fog hangzani. A harmadik pontot, t. i. a borsodi levél fölötti vitát*), igen szeretnők mi legalább úgy közölni, mikép az lefolyt; talán meg is kísértette a P. H. levelezője beküldvén közre tenni, tiszta pompájában előadva a gúnyszavakat a „nazarethi böles, a számár és hat ló, a Jubileum és hünbocsánat felől, s a jólelkű könyvbíró botrányosnak ítélte közreadását? — azon egyet elbeszélhetne volna még a P. H. levelezője, hogy egyik véleményhársa mérsékelt tanácskozásmódjáért actiót s ítéletet kapott. — Ugy de mikép mondjuk azt ki? ugy de mikép beszéljük el a tanácskozásokat azon morális indignatio lelett, melyet a P. H. szerkesztője e megyéről megdölgölgött? minek beszéljük el nemkedvező fogadtatását a csanádi szabadalmi levélnek a szék-jog tárgyában? hiszen ha ezeket elbeszélnök, hív tükrét adnók a kornak, mely Fejérben jelenleg ollyasvalamit követel, mi a Pesti Hirlap levelezőjének politikai létbe ütök. — Fentartom magamnak Fejér megye állapotjáról körülményesen írhatni G. H. I. —

Ugoesa. (Nagyszőlős). October 27dikére közgyűlés volt hirdelve a régvárt tisztújításunkat jelentő főispáni levél felolvasására, s örömmel értők annak november Skán leendő megtartását, annyival is inkább, minthogy erősen hiszszük, miszerint tisztújításunk multáig, a számüzött barátság, egyetértés s közügyeink pontos menetele helyre álland; s kis megyénk — pártszellem-okoza — szertehúzó finnak közérdekők ismét a nagy gondolatban, — a haza szent szeretetében — központosuland. — Felolvastatván a levél, elnök első-alispán a tisztújítás körül megtartandó rendszabályok tanácskozására hívá fel a Rdek figyelmét, s határozattá lön: miszerint szavazhatási joggal bírand minden birtokos nemes, bármilyen bevett valláson levő hitszónok, uradalmi tiszt, ügyész, orvos, földmérő, sebész, gyógyszerész, iskolamester**) egy szóval: mind azon belakó nem-nemes, ki magát műveltségi tekintetben az adózó néposztályból kiemelte. — Megyénk táblabíráira nézve pedig határozattott: hogy a jelenleg e végre kinevezett küldöttség — 1802től kezdve, jegyzőkönyvünkől betűszerint szedje össze a kinevezetteket, meg lévén győződve a Rendek, hogy így minden történelmi kétség teljesen el leszen hártva; e küldöttség kötelességeül tétetett egyszersmind, az utóbb készült nemesi öszszesírás megvizsgálása is, mely szerint történelmi a szavazás. — Itt helye lévén megemlíteni a szavazás körül szükséges ládák és golyók készíttetését, ezek meg is rendeltettek; s miután kérdésbe hozattott: mellyik pénztár viselje a terhet? határozattá lön: hogy a megválasztandó tisztikar aránylag fizesse. — Ennyi az, mi tisztújításunkat illeti, mellynek eredményét annak idejében közlendem. — Most másra. O tober 16kán Tisza-Ujlak kamarai városban, —

*) A Világ 86dik száma alatt ns Fejér vármegyének közelebb mult gyűléséről szóló cikkelyben a borsodi levélre nézve mondatik, hogy azt az első-alispán „egyszerűn félretétetni kérte.“ Legyen szabad megjegyezni, hogy ezen szavak, es az első-alispán nyilatkozása, miszerint az általa előadott okokból a levelet nem pártolá, s a levélhársba tétetni kíváná, nem egészen egyértelműek. — A beküldő.

**) Mi szeretnők minden alkalommal ismeretni, a mit lapjaink 72 számában ez állapotra nézve felállítottunk. Azonban szeméink azokra függesztvük, kik a törvényhozás körét szűkíteni, s az alkotmányt oszlatopotot önkénynek kitéve látni még akkor sem engedhetik, ha illyen bánásból rájuk nézve talán pillanatnyi haszon vagy ohajtás teljesülése erede. Az illyes valami magát igen könnyen meg szokta boszulni. Lehet maga a tárgy kerkívánás, s ha csakugyan magát illyennek kívívja, annak helyén, az országgyűlésen lelje pártolásunkat is: ez uton mi nem fogadnók el az önkény adományát, mellynek elvesztése önkénytől is függ. törvénytől is függ. Szerk.

hol a megyénkre rovatni szokott lovas katonaság szállásol — a katonaraktári biztos udvarán tűz ütött ki, s 3 házzal együtt a már egyrészt bevitt széna, zab s több katonatartáshoz megkivántatók is, ez elem martalékjává lettek; megyénk sokszor kért a lovas katonaság helyett gyalogot, de még mind eddig siker nélkül; — most egyik jónak látta, a fentebb érintett szomorú esetet is használva, újra kérni a nagymlu Helytartó-tanácsot a lovas katonaság boldogabb vidékre leendő áttételére, annál is inkább, minthogy különben is széna és mindennek szükiben vagyunk; de indítványától azzal: hogy már multkor irtak e végett s hogy hivatalosan nincs tudomásunkra, s hogy e gyűlésnek nem is feladata, — elmozdított. — Ez alkalommal megpendített az is: hogy a haza eresztett ujczok visszahivatása kéressék, mivel itthonlétökkel semmi jót, sőt rosszat árasztanak a lakosokra, mert a besorozás által már bizonyos felsőségre jogosítva érezvén magokat, nem dolgoznak, s hogy e nélkül élhesse-nek, vagy zsarolás vagy lopáshoz fognak; — de ez is pusztában elhangzott szó vala, pedig megérdemlené figyelmünket!

Jelen gyűlésünkre számosan öszszegyűltek köznemesieink közül is, s láthatott az ember itt amott azoknál, kiknek a műveltebb osztályhoz van igényök — „kortes vezért“ bélyegző királyvörös teveszörbül készült eskököt; gyűlés után e párt részéről egy kis lakoma is tartatott, alkalmasint jól számított. — Sajnos, hogy illy anyagi eszközökkel nyerhető a szellemi állás! — Más-megyei, de itt nem birtokos egyik nevezetes zsoldos kortes is megjelent, kit azonban, nem kis félelem közt, köznemesieink — bántalom nélkül ugyan, de tetteleg elutasítottak.

Idő-járásunk még mindig kellemes, s ha hihetni a fa másodszori virágzásából jóslatnak, úgy igen is hosszú öszünk lesz, mert a többi közt épen kertünkben 2 egynemű ugynevezett kis titkon érő körtefa már az idén másodszor termett néhány érett gyümölcsöt; a harmadik, negyedik, ötödik és hatodik külön időben virágzott, s fokozatos nagyságban lévő termés kis mennyiségben ugyan, még most is rajta van és nő; s a hetedik virágzás, az éji hidegek miatt körtévé nem alakulhatván, lehullott. — Adja ég! hogy e jóslat igaz legyen, mert ha volt valaha szükiségünk hosszú öszre, most bizonyosan van. — Ujhelyi Farkas.

Somogyból. Kaposvár, octob. 11kán az országgyűlési tárgyakkal foglalkozó választmány folytatván t. n. c. közösít következő tárgyak felett: 1ször. Mútan az 1840: 7. t. cz. 9dik szakaszának szélesb kiterjesztése jövő országgyűlésen az eszméknek közönségesen tapasztalt kifejlése szerint hihetőleg tárgyalatás alá kerülend, nehogy az országgyűlési követ urak e részben utasítás nélkül legyenek, jónak látta a választmány e tárgy iránt jóleleve ké szítendő utasításról gondoskodni. Ugyanazért — bár felhozattott, hogy Württemberg, Pórosország és a badeni nhgség példájára a fenidézett engedő (permissív) törvénynek kötelezővel leendő felváltása javaslandó volna; miután azonban ez csak akkor volna helyén, ha az örökös szerződések hazánk több helységiben az adózó által sikeretlenül eszközöltetni kívántatnának, jelenleg pedig ez eset nincs, sőt köztudomás szerint a fenálló törvény óia nemesakhogy alig egypár szerződés létesült, hanem az is világos, mikép az adózó e törvény által nyert kedvezésnek használására elég anyagi erővel nem bírván ahhoz járulni épen nem siet; továbbá káros sőt haszontalan is volna olly kényszerítő törvényt alkotni, mely köteletséget szabna valamely félnek akkor, midőn a másik félnek — annak teljesítésére megkivántató eszközt — nem nyújtana; — de a külföldről vont példa is e helyre nem alkalmazható, mivel az adózás rendszere hazánkban előbb a külföld módja szerint lenne organizálandó — ugyanazért mondom a választmány a megváltási elvet ugyan pártolva, az előhordott okoknál fogva azonban a követ urakat oda utasítatni szükiségnek véli, miszerint az örök szerződések létesítését tárgyzó törvény a körülmények bővebb kifejléseig megengedő maradjon. — Hogy azonban ennek kívánt sikere eszközöltessék s a jobbágy annak használására annál inkább ingert nyerjen, jónak vélné a választmány törvényben kimondatni: miképen az illy módon magokat megváltandó községek az uradalmi törvényhatóság alól is fölmentessenek. 2) Ajánlja a választmány az országgy. ül. követ uraknak kieszközlés végett feladatni azt, hogy a nememeseknek földbirtokos joga az 1832dik évi anyautasításban kifejtett elvek szerint törvény által fejeztessék ki. 3) A papi tizedet illetőleg: noha némelylek ezen ns megyének a mult 1832. évben az országos választmányi munkák megrostálása alkalmával készült azon utasítását, mely szerint a természetbeni tizedadás eltöröltetni, s helyette az ország által meghatározandó mennyiségű haszonbér a tized-adással tartozó fél által fizettetni kívántott, s ennél fogva a földesurak haszonbérlelésbeli elsőbbségének megszüntetése, s hol illy egyességek az urak részére történtek, a jobbágyokra átíratni ohajttak — azon okból, hogy a tizedi haszonbérnek ezen megszorítása, vagy annak némelylek megyékben, mint jelesül ezen ns megyében is törvény által megerősített örökös szerződés mellett a földes urakra tulajdoni joggal történt átruházásának változtatása a tulajdon fogalmával öszse nem egyeztethető — megváltatni kívánták; — mások ellenben a papi-tized eredeti rendelkezésére visszamenővén, minthogy ezen adózás régiben bizonyos ter-

hek viselésé-
pest az orszá-
rend, annál
lenni el nem
bár az akár
uraknak hasz-
ni azonban n-
a szükiség s
ság tekinteté-
tézkedjék: az
mennyisége
jobbágyágra
terhére rovás-
szonbér-fizet-
csátásával a
okoknál fogv-
hogy a prae-
ve, a papi-tiz-
randó egyhá-
del tartozók
használatába
desurak álta-
sanak által.

Zágrá
nagy hírdja, e-
igen érdekes
atjai gondos-
az egész or-
könnyebbités-
most Vauthie-
s igazgatása
haladása, s
mint megleg-
ványt nyújta
távolságra a
ben elzuhant
sarkantyú,
hidfő s az ae-
is veszélyez-
biztosítva le-
folyamárba
czolt az eze-
megek zajlás-
parti hídfő s
jöket — Ho-
egész 40 láb
kony hatású
s tetemes el-
kanyún fel-
a folyam ro-
mellyek a
fogva, hogy
felsőbb hely-
kot, legnagyobb
dekes rőzse
s elrendezés-
e munkálato-
tárgyakat ny-

Nem k-
telő munkál-
olnyi távols-
készítése, h-
fattyú-ágon
egyszersmín-
rendeltetett
fejtéssel ké-
lányi mel-
magasra em-
vegyülettel
att az emel-

Nemes
meggyőzet-
mellyel az
fentartásár-
sággal adj-
fent említ-
Aerianate

Az ez-
rendtartás,
dolgozók,
rénykedés-
gyobb fig-
harmadnap

hek viselésére fizettetett, sőt annak állapotján körülményekhez képest az ország változtatásokat is tett: ezen oknál fogva azt a papi rend, annál kevésbé a haszonbérben bíró földesurak tulajdonának lenni el nem ismerték; — mások végre kifejtették: miképen, legyen bár az akár a papságnak kir. adomány által nyert, akár a földesuraknak haszonvételeként törvény által biztosított tulajdonuk, tagadni azonban nem lehet, hogy a statusnak mindig fenáll hatalma, hogy a szükség s körülményekhez képest a társasági védelem és biztosítás tekintetéből arról czélszerűleg, s az igazságszabályai szerint intézkedjék: az pedig kétségen kívül van, hogy a jobbágytelkek kimért mennyisége az uradalmi s közterhek viselése tekintetéből adatott a jobbágyoknak, s ennél fogva a telkek, a tizedfizetésnek az adózó terhére rovása igazságos alapját nem tehetvén, a meghatározandó haszonbér-fizetés mellett annak a jobbágyok használatába leendő bocsátásával a földesuri tulajdon legkevésbé sem sértetik. Ezen okoknál fogva a választmányok véleménye továbbá is oda járul, hogy a praerogatio joga ugy is újabb törvény által el lévén törölve, a papi-tizedek — ide értvén az urbéri földekben lévő szőlőküljándó egyházi tizedet is — az ország által meghatározandó, s a tizeddel tartozók által fizetendő haszonbér fizetése mellett a jobbágyok használatában hagyassanak, sőt hol örökös egység mellett a földesurak által bíratnának is, azon szerződések a jobbágyokra irasnak által. (Vége következik.)

Zágráb, oct. 10. A Száva vízének Zágrábtól $\frac{1}{2}$ órányira fekvő nagy hídja, egy idő óta a zágrábi lakosokra, de főképp a műértőkre nézve igen érdekes sötétterré alakult. — Az országos igazgató-főhivatal atyai gondoskodása által a zágrábi nagy száva-híd biztosítására, s így az egész ország, de főképp a közelfekvő vidékek közlekedésének könnyebbítésére felállítani rendeltetett többféle vízműnek, melyek most Vauthier Leopold itteni helyettes igazgató mérnök felügyelése s igazgatása alatt véghez vitetnek, czélszerű elintézése, gyors előhaladása, s máris mutatkozó jóhatása által, egy színtolgy nagyszerű mint meglepő, és Zágráb lakosaira nézve igen megnyugtató látványt nyújtanak. — Az aerialis nagy hidon felül, mintegy 120 ölnyi távolságra a Száva-folyam jobb partjától, nyúlik el egy a sebeben elzuhanó folyam-árba függőlegesen épített már 84 ölnyi hosszú sarkantyú, mely még meg fog hosszabbítani, hogy a jobb-parti hídfő s az aerialis épületek, melyek a rohanó folyam által nagyon is veszélyeztetve valának, minden lehető baleset ellen tökéletesen biztosítva legyenek. — E nagyszerű, a 30 egész 40 lábnyi mély folyamárba mérészen fenekített vízmű mult télen szilárd erővel daczolt az ezen éghajlaton szokatlan nagyságu s mennyiségű jégtömegek zajlásának minden legesekélyebb sérelem nélkül, s a jobb-parti hídfő s az aerialis épületek benne hálásan ismerik el védőjüket — Hol a folyam 2 év előtt a jobb-part ellen dühöngött s 36 egész 40 lábnyi víz-mélyzetek képződtek, ott most az említett jétkony hatású vízműnek következtében, ezen felül s alól czélszerű s tetemes eliszapulásokat s part-zátányokat vehetni észre. — E sarkantyún felül pedig majd 1000 ölnyi távolságra még több ilyenmű a folyam rohamával daczoló függőlegesen beépített vízmű látható, melyek a kir. országos építő főigazgatóság böles határozatánál fogva, hogy t. i. a folyam normalis szélességére szorították, s legfelsőbb helybenhagyás következtében, használván a kedvező évszakot, legnagyobb munkássággal vitetnek véghez, hol részint az érdekes rőzseművek, részint pedig a soknemű anyagok odahordatása s elrendezése, a szoros rend és szakadatlan sürgősforgás, mellyel e munkálatok végrehajtatnak, a szemnek változó különbözésekű tárgyakat nyújtanak. —

Nem kevésbé fontos, és minden utazó figyelmét méltán követelő munkálat a károlyvárosi postauton, az aerialis hidon túl 400 ölnyi távolságban átvonuló s „Mala Száva” nevű fattyú-ágnak elrekesztése, hol ama czéliből, hogy a folyam főágyába szoruljon az e fattyú-ágon keresztül vivő s közel 40 ölnyi hosszú fahíd helyett egyszersmind postautat képező töltés emeltetni legfelsőbb helyen rendeltetett; melly munka most legnagyobb serénységgel s erőlkövéssel készül. — Ez elrekesztési mű, — mellynek alapzata egy 16 lábnyi mély vizen vitetett keresztül, felső része pedig 15 lábnyi magasra emeltetett, — csupán $\frac{1}{3}$ résznyi föld-, s $\frac{2}{3}$ résznyi murva-vegyülettel eszközöltetik, melly anyag a helybeli körülmények miatt az emelendő töltés helyétől 600 ölnyi távolságról hordatik. —

Nemes Zágráb vármegye ez elrekesztés szüksége felől meggyőzötve, s amaz atyai gondoskodásnak hálás elismerésében, mellyel az országos igazgató-főhivatal a nagy-híd általi közösülés fenntartására minden eszközt használni rendelt, legnagyobb készséggel adja a megkívántató kézimunkások és fuvarosokat, kik a fent említett helybeli kir. igazgató mérnök felvigyázása alatt az Aerariustól fizettetnek.

Az ezen munkának kezdete óta behozott s folyvást uralkodó szép rendtartás, mellynél fogva 4 egész 500 szüntelen mozgásban lévő dolgozók, részint taligások, részint fuvarosok egymást minden serénykedések mellett legkevésbé sem akadályoztatják, annál nagyobb figyelmet érdemel, mivel a gyakorlatlan munkások minden harmadnap felváltanak. E szoros rendtartásnak s a mű-intéző lel-

kes buzgalmanak köszönhetni, hogy az egész munka nem sokára befejezettnek tekintethetik a közösülés tetemes könnyebbítésére s így egyszersmind az anyagi érdekek nem csekély hasznára. — Az utazókra nézve különösen érdekes és, mondhatni, regényes jelenet, az esti szürkületben s a hold kétes világánál a nap fáradalmi után pihe-nésre vágyó munkásokat a munka színhelye körül tábort ütni, és az est homályában pislogó számtalan ör-tíz mellé csoportosulva látni, s ama dalokat hallani, mellyeket ez adózó nép fáradt melléből ama jótékony öntudat fakaszt, hogy napi keresete után ismét leróhatja adójának egy részét.

Zágráb, Oct. 20kán. Mult hónap 29én érkezett ide derék hazánkfa Vá sar helyi Pál kir. hajózási felügyelő a lónyamezei mocsárok lecsapolása s a rakoncátlan Száva folyónak szabályozása ügyében kinevezett kir. biztosság üléseiben a tek. kir. építészeti igazgató-főhivatal nevében részt veendő, s alig tölte egy napot, azonnal tovább sietett a hely színére, ön szemével vizsgálándó azon vidékeket s folyókat, mellyeket az érintett kir. biztosság működése tárgyául választva Visszaérkezése után f. h. 11kén a kir. biztos P a l i n i I n k e y k. kamarás ö nga elnöklése alatt, egy épen akkor követségi járatban itt tartózkodott török bimbasha I s m a e l a g a, báró H a u e r tábornok, egyéb katonatisztek, mérnökök és számos hallgatóság jelenlétében nyitott meg az első ülés, mellyben az elnök velős és ékes beszéddel a hallgatóságot elő-zór is a vitakozási tárgyak fontosságára figyelmeztetvé; s ez volt Iször a Száva mindkét oldalán találkozó végtelen bűzhödt mocsárokat képező s 20 négyszög mérföldet felülhaladó földterületnek haszonvehetővé tétele. 2szor pedig a száva-hajózásnak s így a magyar-horvát kereskedésnek az adriai tengerrel s partvidékkel összeköttetésének előmozdítása. — Ezek után áttért a fentiszelt szónok a kereskedés fontosságára általában, s nevezetesen a hajózásra, mellyre nézve biztosan állíthatni, hogy a vizek urai egyszersmind föld urai levének. — Eleven színekkel festvén továbbá honunk hajdankorának a kereskedésre nézve olly mostoha körülményeit, s előhozván Velence s Hollandia minden nemzetet bátorságra s energiára felhívó nagyszerű példáit; — kijelenté végre abeli teljes bizodalmit, hogy a nemzetnek minden időben bizonyított szilárd állandó jelleménél fogva ez üdvös munkát is bizonyosan kivánt siker forja koronázni. — E beszéd bevégezte után az elnök a biztosságnak eddigi munkálatiról értesíté a hallgatóságot, s s ezzel az első ülésnek vége szakadt. — Más nap felolvasá báró Z o r n b e r g, a biztossági mérnök, Pongrácz régi tervére alapított, nagy szorgalommal és pontossággal kidolgozott száva-szabályozási tervzetét, melly következő főpontokra szorul: Iször, a Pakra s Illova folyókkal egyesült Trebes, melly felül Lónya, Chazma s a t. folyóktól képezetik, egy Plesmo nevű helységen felül ásatandó csatorna által a veliki Sztrug nevű folyóba vitessék, hogy így az utjához közellevő hegyekről lezuhanó árvizeket magába fogadván, azokat Ó-Gradiska mellett a „mali-Sztrug” által a Szávába vezethesse; s mivel ez által Rugviczától lefelé egész Gradiskáig az említett vizeknek semmi tömlése nem történik, s a Száva mellett félbeszakasztatlan vonalban egész a mali Sztrug kiömléséig emelendő töltések e folyónak az alantabb fekvő lapályokra kiáradását gátolni fognak, s a Sztrug torkolatján keresztül történő visszaáradása pedig egész a Trebes kiömléséig terjedne, s e lapályokra is kiözönlének; — ennél fogva ajánlatik: a mali és veliki Sztrug-ot 49,480 ölnyi hosszúságra körülgátolni, s e körülgátolást a Száva véggátjaival összeköttetésbe hozni, hogy ez által e folyónak a lapályokra kiözönlése elháríttassék. 2szor, A Lónya, Trebes, veliki s mali Sztrug folyóktól képezett több kanyarulatnak (serpentináknak) 8021 öl hosszúságra terjedő átszegése tervzetetett. 3szor, A kiöntési határvonalon belül-eső többnevű folyó s patakok, kivéven az átszegendő kanyarulatokat, kitisztíttassanak, s a bennök található számtalan iszap alá temetkezett fák, czövekek s halász-sövények kihányassanak. — E szabályozási javaslat felolvasása után elnök ö nga felszólítá a jelenlévő biztossági tagokat, hogy az iránt véleményeket jelentsék ki. — Erre V á s a r h e l y i P á l éles belátáson s ritka tárgyismereten alapuló véleményét olvasá fel, melly az egész hallgatóság méltó figyelmét nagy mértékben igénylé, s olly meggyőző hatással volt, hogy annak felolvasa után az egész gyülekezet hangos éljenre fakadt. — E véleményél fogva a Z o r n b e r g báró által felolvasott terv azon bajnak van kitéve, hogy ama töltés miatt, melly Gradiskától fölfelé egész Trebesig emelendő volna, a hó-olvadásnál s záporosónál a hegyről lezuhanó árvizek a Sztrugtól mint természetes csatornájoktól elzáratnának, s ez által a töltés melletti lapályokban mocsárok képződnek. — E körülményt, de főképp az érintett szabályozási javaslat végrehajtására megkívántató tetemes és 767,683 fra 50 krra rugó költségeket méltó tekintetbe vevén, fennevezett hazánkfa más tervet ajánlott, mellynek főeszméje az: hogy a Lónya vize egy 1060 ölnyi hosszú átszegés által már Palanek nevű falunál a Szávába vezetessék. E terv elsőbbsége leginkább abban állnak. 1) hogy a lecsapolási és szabályozási költségek nem többet mint 500,000 pengő forintot tesznek, holott az előbbi, mint már említők, 767,683 forintot; 2) hogy a Cser-

na, Chazma, Lónya, Trebes, Sztrug sat folyók százezreket kívánótisztítása egészen nélkülözhetővé válik; 3) hogy e terv által a már említett baj, mellyel fogva a Sztrugtól elzárt hegyi árvizek által új mocsárok képződnének, egészen elmellőztetik; — s így nem csuda, hogy e terv osztatlan tetszést nyervén a tek. kir. biztosság által egész kiterjedésében s közakarattal elfogadtatott — Ezek után derék hazánkfa V á s á r h e l y i P á l a következett ülésekben is, hol többi közt egy eszéki, — a Drávát a Szávával csatorna által összekötő szándékozó — társaságnak terve is került szóba, részt vevén, miután a biztossági jegyzőkönyvek aláíratk, utnak indult Fiuméba hazánk kikötőjét megtekintendő, szintolly diszes mint kedves emléket hagyván hátra mindazok szívében, kik vele közelebb érintkezésbe jövének. —

Erdélyben országgyűlési követekül választottak: Udvarhelyszék részéről b. Vesselényi Miklós, Szombatfalvi József és ifj. gr. Bethlen János. Székelyszék részéről: Schreiber Simon tanácsos és Conrad Vilmos főjegyző. — Háromszék részéről: b. Apó József és Bartha Károly. — Thorda vármegye részéről: Ugron István és Veres József. Küküllő vmegye részéről: gr. Teleki Domokos és Pálfi János. Zaránd vmegye részéről: gr. Gyulai Lajos és Kozma Diénes. K. Szolnok vmegye részéről: Zeyk József és b. Vesselényi Ferencz. Felső Fejérmegye részéről: gr. Bethlen Gábor és K. Horváth János. Alsó Fejérmegye részéről: Kemény Diénes és Kemény Istv. bárók. — Fogaras vidéke részéről: gr. Teleki László és Boór György alkapitány. Kővár vidéke részéről: Hosszu László és Katona Miklós.

A Világ 81dik számában említettek kivül: Károlyfejevár városa részéről: szoboszlai Tóth György és Fogarasi Sámuel. — Brassó vidéke és városa részéről: Graef József és Mysz Károly. — Kezdi-vásárhely városa részéről: Kovács Daniel és Szotyori Sámuel. — Hátszeg városa részéről: Nalácz Farkas és Kenderesi Farkas. — Vajda Hunyad k. város részéről: Csáky György, és Szereda Ignác. — Zilah városa részéről: Kis József és Murányi Lajos. — Marosvásárhely város részéről: Eresényes József főbíró és Topler Simon jegyző. — Kolozs kir. városa részéről: Topler Antal és Méhesi János.

Külföld.

Spanyolország. * Pest, november 3kán. Ha multkori levelemre gondolok (83dik szám), magam is majdmajd azt volnék hinni kész, hogy jósló teheriséggel áldott meg az ég; de könnyű jósolni, hol a történetek könyve nyitva áll s a mult idők példái állandón mutatják, hogy katonai diktatura békét fenntartani képtelen! Im, mint akkor — O'Donnell lázadásáról még mitsem tudva — mondek, beteljesült: a katonai hatalmat katonai hatalom készül megdönteni. Tudvak már ön olvasói előtt a legújabb spanyol események, azokról tehát itt szólni fölösleges volna; legkülönösebbnek tetszik nekem egy angol hirlap azon véleménye, hogy „Espanero épen abban hibázott, ha hibázott, hogy kormányt kevésse volt katonailag rendszerezte.” Ez valóban, mondhatnám, eredeti egy gondolat; oly ember, ki — mint a Standard mondja — egy loyallisság nélküli kalandor, s mint ilyen egyedül katonai hatalom által juttatva egy ország kormányára; hogy, mondom, illy ember katonai rendszer nélkül vigye a kormányt, mellyet kicsikart cortesótság adott kezeibe, alig gondolható! Am emlékezünk még Napoleonra, ki langesze mellett is (mi el pedig a victoriái herczeg, mennyire ez iránt értesítve lehetünk, nem igen nagy mértékben dicsekhetik) addig volt hatalmas, míg katonái az orosz hadmenetben tönkre nem jutottak. Azt azonban, hogy a madridi merény nem sikerült s hogy általában a pamplonai lázadás sikerülni nem fog, leginkább két körülménynek vagyok hajlandó tulajdonítani: először, hogy azt, mint általában a mérsékpartiak (moderados) minden igyekezetét is, a spanyol nép nagy tömege külföldi befolyásnak tulajdonítja, s így attól mindenképen idegenkedni fog; másodsor pedig azért, mert a madridi kormány maga is hirdeti, hogy O'Donnell zendülése Krisztina királyné tudta s akarata nélkül történt. Az előbbeni ok a nép hajlamában gyökerezvén, hatalmasan fogja támogatni Espanero s az exaltadosok ügyét, mert habár különben attól nagy üdvét nem ígérne is magának, megnyugtatta nagy részben a gondolat: hogy nem hazáján kívüli hatalom ügyekszik szabadságát korlátozni; a második, két katonai diktatura közti választást hagyván csak, hajlandóvá teendő ahhoz, mellyet már ismer. A baszkok és navarraiak legkönnyebben fognak tán O'Donnell részére állani. Ősi szabadsalmaik miatt, mellyeken az utolsó cortes némi sebeket vágott — Azonban, ha valósul, mit egy parisi levelező közöl, hogy t. i. Olozaga, parisi spanyol követ, Krisztinát O'Donnell tettei iránt megkérdezven tőle azon feleletet kapta volna, hogy ő az újabb zendülésről semmit sem tud, s következőleg mi jelenen Spanyolországban az ő nevében s rovasára történik, mind az csak az azt tevők felelősségére történhetik, úgy a pamplonai hős nem nagy sikerre számolhat: mert a királyné neve lehetett volna csak azon emeltyű, mellyre némileg támaszkodhatott volna. — Van ezen eseményekben ismét valami, a mi Espanero-t jellemzi. Azt állítja t. i. egy madridi levelező, hogy a kormány Diego Leon s czinkosa szándékát nemcsak tudta a zendülés kitörése előtt néhány nappal, hanem azt némileg megelő is segítette, hogy ezen embereket, kik minden terv s egyetértés nélkül oly nyaks egő merényre vállalkoztak, halóba kerítse. Ha ez csakugyan így volt volna, mit kellene itélhünk azon emberről, ki midőn a hatalom kezében van egy királyné élete, s egy ország békéje elleni merénynek elejét venni, azt nemcsak nem teszi, de még kész koczkatatni s nyilvános veszelére kitenni mindkettőnek sorsát? Ez oly katonai stragema, melly — hogy legcsekélyebbet mondjak — épen nem válnék becsülete egy poliikai kormányférfiúnak.

Diego Leon peréről a következő érdekes adatokat közöljük. — Ő négy szóval három ellen ítéltetett halálra. Többen, még az exaltadosok részéről is nyújtanak be kegyelmért esedező leveleket, maga a nemzetőrseg kapitánya, csapatja nevében, és Bertran de Lys úr is közbenjáról léptek fel. De hasztalan. Vallomásából kiviláglott, hogy ő

nem volt a lázadás feje, s e czímet soha el nem akará fogadni. A palotaba a lázadási éjszakán kard nélkül ment, s a lázadóktól örömkialtásokkal fogadtatván inté őket, hogy illy szavak Izabella királynőt illetik. Az alabardosokat kérte, hogy lóni szünjenek meg, mert ez egyedüli mód, hogy a támadók részéről is megszüntessék a lödőzés. A nála talált körlevél, melly a parancsnokokat felszólítja Krisztina iránti hódolatra, s melly neki máshonnan jött kezéhez, mint láthatni soha sem bocsátatott közre, mert ő nem akart e dolog pártjához szegődni. — S önvédelmében úgy nyilatkozék a tábornok: „ha én a palotában mint katonák vezére jelentem volna meg, az elesett bajnokok közt találtatott volna holttestem: mert soha sem hagytam volna őket el, hogy szökvényül fogassam el.” —

Páris, oct. 23kán. A lázadási merény Spanyolországban minden várakozáson felül gyorsan véget ért. Vitoria, Bilbao, Pamplona a kormány birtokában vannak, — s épen most halljuk, hogy O'Donnell 21kén átment a francia határra. Hogy Spanyolországban 150,000 ujoncz allítatnék fegyver alá, bizonyosan túlzott adat, mert a cortesek csak 50,000 emberre szavaztak.

Telegrafi tudósítás, Bayonne, october 23kán. Az alpraefectus a belügy-miniszterhez. A kormányzó Madridot oct. 19kén este hagyta el. 22kén Briviescában volt, s még az nap Vitoria váraték. Madridban csak a nemzeti őrség maradt. Leon kivezetetésén kívül más nem történt. A többi elfogottak nincsenek még elítelve.

A „Journal des Debats“ következőleg ír az utolsó spanyol lázadás bevégezte fölött: „A legújabb sürgönyök szerint a baszk tartományok fölkelése a casillai hadak gyors közeledte által elnyomatott. A tartományok nem nagy buzgóságot mutattak a felkelés mellett, koránsem uralkodott a lakosság közt az 1834iki lelkesedés. A carlista vezérek egymástól elszakadtok óta annyira szétágtak a vélemények, hogy a népet egy zászló alá gyűjteni nem igen lehetséges. Bizonyítja ezt O'Donnell esete. Munagorri, ki háború idején ezen jelszavával: „Béke és a fuerosok“ tette magát ismeretessé, ellenség gyanánt üldözött, s El Orrio carlista pártos által, ki néhány katonát szedett, megöletett. O'Donnell s övéinek főerejét azon sorkatonaság tevé, mellyet Bilbao, Vitoria, Pamplona s más várakban elesábitottak. Ezzel vétek a hon szívében megállítani s a népességben zendületi szellemet támaszthatni. De a Madrid, Saragossa és Barcelonából érkezett hírek, minden összeesküvés felsülése vagy legyőzetése, az Ebrón átkelt erős hadosztályok közeledése oly körülmények, mik az elesabult sergeket felriaszták mámorukból, s magokat a kormányzóknak alávetni készítették. Az őrizet nélkül maradt városok meghódoltak. A főnökök, kik márcsak verpadot láttak magok előtt, francia földre menekültek. Ez ime általános rajza a baszki eseményeknek. Most minden lecsendesült; de nem volna tanácsos, ha a tartományokba települő hadsereg s a madridi kormány zaklatná a lakosságot; különben megtörténhetnék, hogy mit O'Donnell nem létesíthetett, a hon főnökei hajtának végre, s ismét látnánk fölkelési harcokat az őrizeti hadosztályok ellen kezdetű.

A parisi Moniteur egy oct. 25kén érkezett telegrafi sürgönyt közöl, melly szerint O'Donnell, Piquero, Jauregu, Urbistondo és Iriarte generálak a francia földre léptek által. A menekülők száma körülbelül 1200 közkatonából, parasziból, és 400 tisztból áll. Espanero a kormányzó Irunba váratik, hova négy zászlóalj katonaság már megérkezett. — Mondják, hogy innét egész Urdaxig fokozatosan fognak elhelyezkedni s a vámvonalak létesítést eszközölni.

Páris, october 26kán. O'Donnell a francia földön megérkezte után tüstint Bayonnéba ment, hol Cleonard tábornokkal és Perez de Castro volt-miniszterrel találkozék. Bizonyosnak mondják, hogy O'Donnell haladék nélkül Párisba jövend, ha t. i. a francia kormány neki erre az engedelmet meg nem tagadja. — Oct. 19kén reggel Espanero a hadés belügyi miniszterekkel és Linage tábornokkal Madridból az éjszakai tartományok felé megindult. Őt fényes tisztúrak és lovas-őrség kísérte. Az egész nemzeti őrség fegyveresen kiállott, s a kormányzó lakatöl egészen a chamberyi kapuig tömött vonalt képzett. Roppant neptömegek leptek el az utcákat, mellyeken a kormányzóknak elhaladnia kellett s dörgő üdvkiáltásokkal fogadták; szintugy a nemzeti őrség is. A kormányzó több zászlóaljhoz rövid beszédet tart. A toledoi tartományezrednek mintegy 300 emberét kivéve, egyéb rendes katonaság nem maradt Madridban. Seane tábornok Madrid főkapitányává neveztetett ki.

Nagybritannia. A londoni árvíz tömérdek kárt tön lakosok, raktárok s hajógyarakban, s fájdalom néhány emberélet is áldozatul jutt. A legmagas vizállás két óra folyásig tartott, délutáni 3óól 5ig. A rohanó habok több raktári épületet ledöntének, s tömérdek hordói, szekrényt s másnemű butort ragadt el az áradó elem. Sok szegény halász és munkás is szörnyű inségre jutott. A Westminster ajtaját túlhalad az ár, mi 1736 óta nem történt. A víz apadtával vastag rétegekben maradt hátra az iszap és sár. A Themze tüneljét is fenyegete a víz, de a mérnök szemmessége megőrzte e veszélytől. A Blackwall-vasuton 18kán délután megszünt a menetel, mivel egy részét víz borítá. De pfordban némely házak első emeletéig hatott a víz. Woolwich és más parti helyek is tetemesen károsultak. —

Glasgowban october 13kán éjjel Graham Vilmos és Sándor urak nagy pamuszövő-gyára, melly 1100 embert foglalkodtat, nagyobb-részt leégett. A kár 30,000 font sterlingre becsültetik.

A Liverpool Times azon ohajtását nyilvánítja, hogy háború esetében Angia csak 50 algyus fregattokat használna, minthogy Franciaország s az egyesült státusok hajósegeiben kisebb fregattok nincsenek. Anglia már 16 illy fregattal bír, s több még készülöben van.

Plymouthban 36 algyus hajó készül; november első napjaiban a chinai haderőhöz küldetendő.

London, october 20kán. McLeod kétes kimeneteli pere, ha a tartományi igazságszolgáltatás a nemzeti előítéletnek valahogy engedni talál, legrettegetesb következeseket vonhat maga után. Azonban Amerikávali perünk sorsa alig függ a két kormány okosságától s nyugodt megfontolásától, vagy az utcai bírószek bölcseségétől, vagy az ottani jury lelkismeretességétől, hanem végre is csak oly körülményektől, mellyek

kivül esnek mind szaporodnak a v felhalmozása által natárlakosok szá sokkal könnyebb ját alattvalóinak helyébe Ellenbor ban Fitzgerald lo főleg a lordok h még indiai főko jobban elkészülve indiai kereskedé

London, ezi hangjával, m frigy gyartása v many azon hatá visszahivand, s Nem kékedhet nyúló, s hajóse ban fogja keves J. leleg Irlanban: Chan a gabnatörvény törvények melle derry lord földb diót csupa párt nyereszkezők, s elő. Inté a bérle jenek a jövend egy kormányt oly helyzetbe, mánytól ne füg engedni fog a

Francia nleur szerint C te a nemzeti ő palotájában a l vő hivatali pal innen származ

October büntársai befo ezredet a deli sítésére. Ugya ról azt írja: ho emlékezett, fő írásban ismerj Azalt Olozaga szelgetést ille oly értelemb nek felelni; az melly hibák szokott hű em né szavait sz gá fel; azon ütökknakót.

A cabin inkább onnan sőbbiséget bi

Budapest

leterőt lázasa jelent másod kaja is maso réoty, egy s Szerzőjének irodalmunkb litikai munka s Gorove ban nem leh g szellembe lódásokból. Regelőt, de grammja leg bármilly hév lemileg sem

Műve Garriek, a Shakspeare zon nap szí jelentést. —

A bécs zenészetű al rany emle

Stati tartomány dik évben z al több az népessége 1908, Cse riára 3381 Tyrolra 40 hódítás, 4

A b stnylók in

vagy kik még építésben foglalkoznak. Mire hasznalandja jogait oly nép, melynek a jogról és kötelességről még tiszta fogalma nincs? mely ezt zsarolásnak, amazi balul értett szabadság jelszavának tekintendi? — Azért, úgy vélem, az iskolaügy javítása, az iskolarendszer módosítása, — nem csak nyelv és nemzetiség, hanem tudomány és tanulmány tekintetében is, — nagyon is a teendőik során van már jelenleg, s a politikai élet egymásutáni láncolatában egy fontos, s pedig az elsőbbek közé tartozó gyűri. S itt a mező, hol borostyánokat arathatni dicsebbeket, a harcmezőnek vértől csepegő borostyánainál! Itt a tágas mező cselekvésre, hol egyén az egészet s egész az egyénért működhetik. A földesúr, mennyire erejétől telik, alapíthat iskolákat, javíthatja a fenállót; más hazapolgar, kinek a sors csak szót ad sajátjaul, közölheti észrevételeit az ügy iránt, hogy figyelmeztesse a felsőbbeket a netán észre nem vett bajokra, s jó lélekből indult észrevétel nem fog ellenségesnek nézetni. S ha így el lesz készítve egyének által az ügy helyzete — az egész, az ország tenni fog, — s ha alapot talál, a kormány is tenni fog. Meltányoljuk Primás űhercegségének legközelebbi, a megye papságához intézett, iskolákat s népnevelést tárgyazó rendeleteit; de ne meltányoljuk csupán, hanem kövessük is!

E fontos és szerteágazó tárgy részleteibe bocsátkozni s azokat nemhogy kimeríteni, de csak érintni is lehessen, sokkal hosszadalmasabb feladat, hogysen az egyetlen egy rövidke cikk soraiba szoríthatassak; mire nézve fentartom magamnak ez ügyhöz még igen gyakran szólhaini, s jelenleg csak két tárgyat veszek szemléletre, inkább külsőleteket illetőt, t. i. az iskolai épületeket, s az iskolába-járatást. — Az elsőről röviden elmélkednem alkalmat nyújtja azon körülmény, hogy a keresztyénzetben itt Pesten récz-iskola építetik. A két-elemtű egyszerű de esinos épület homlokzata szobrokkal van díszesítve: Minerva elibe nűszemély lép, gyermeket vezetve kezén, ű az istennű pártfogásába ajánlandó. Minű egyszerű és szép eszme ez! Ine, útmutatást adnak más hitű atyáknkfiai, mikép kellessék középületeket, s tudományra szánt házakat külsűleg kiűntetni. Az épületek hatalmas eszkűzűk az életvidorságra általában, mint szűnt az élet ünnepűyes oldalainak nagyszerűtésére. Mert valamit világos tiszta szobában lakva derűlebb az ember lelke, mint alacsony homályos szűrtos kunyhóban; úgy esinos, némi ünnepűlet mutató iskola-falak közű inkább emelkedű a lelek a tanulmányok komoly magasságra felű. De illyesmire nálunk még csak csekűly gond fordítanak. Négy pusztá fal, sok helyen kisebb városokban gerendázott, szűntű mennyezet és rozszant padok, — ez a tanterem belseje! Hozzű járul, hogy csak egyes ablak védű gyakran e teremet az idű fűrteteget ellen, s a padlóra folyó hóvíz egész tavakat képez. E mellett az ablakhoz közelűlű növendűkek mindűg bizonyos finom, alig észrevehetű, de annál élesebb legvonatnak kitűtetűk, s nem is gyanítjuk nűbbi éveikben, honnan szedtek a rheumatismust. Átalános baj pedig az iskola épületeknek czűlsűzerűtlen elrendezűse. Kellene lenni előcsarnoknak, hol a nedves kűpűnyűvek letűtessenek, a lábűlűk megtűszűtgattassanak: mert a nedves ruhák kűgűzűlűgűsei oktatónak s tanítványoknak egyiránt ártalmasok, s a jól-elrendezett belsűvel őszhangzásban kellene állani a külsűnek is. Az által, hogy a tanház szép stűlben épűl, szobrokkal, vagy hasontűkkel díszesűtűk, semmivel sem lesz ugyan jobb a tanítás, szellemű belbeese semmivel sem nűvekszik; de van abban még is bizonyos hatás, ha illy épűlet külsűleg is tiszteletet ébreszt. — Az épűteszet azen művészet, mely leginkább hat a tűmegekre; s épűlet által is a befoglalt tárgy vagy benne vegendű foglalatoság iránt tiszteletet gerjeszteni a népben, nem hitű hatásvadászat. Erűk ezt a régűk, s erűi az új nemzetek műveltebb izűse. Az őskori Róma alacsony szerűny házakból állt, csak a templomok s középűle-

tek emelkedtek jelentűs komolysággal magasabbra. A tudomány s művészet újabb székhelyeiben, bár mi nagyszerűek legyenek is az egyesek lakházai, a közűntűzetek még is felűlműljak meg ezeket díszben s nagyszerűségben. Nekűnk is kell ezt erűznűnk: azért középűletekre, intűzetekre figyelmet! — Az iskolába-járatásról bővebben szűlani, a járatás fűlűteleteit s kellekűit feszegetni más alkalomra hagyom; jelenleg csak a szegűnyűbb sorsnak segűlyezűsét, mint az iskola-folytathatás egyik eszkűzűt veendem szeműgyre. Megkezdettek ünnepűyes ajtatossági szűrtartással az iskolák s tudunkra nagyszerűmű ifjúság jűt őszűve, ambar a felsűbb iskolákra még mindűg várnak gyűlendűket; talán hogy a kedvezű őszű idű tartűztaja űket kellelűnűl tovább a vidékeken. Milly számos ifjű megyen isműt egy lépűssel közűlebb jűvendűjéhez; milly sok szűle őrvend lelkűben azon reműnyűnek, mely magzata boldogulását illetűleg isműt egy évűl őregbedűk! Igen reműnyeink évszámra nűvekszenek, s a reműnyűt-vesztett szűle életűnek részűt veszűi. De vannak a tanuló ifjúság közű olyanok s vannak számosan, kiknek bűcsejűre nem mosolygott az áldás-űszű sors, kik csak kűtes ragyogása reműnyűsillamot kűvemek pályacsillagul, emek nyomán gondolván kivíthatni azt idűvel, mit tűlűk a meztelen élet megtagadott, — kik helyzetűkűl arra íteltek, hogy őszűrgalmuk s fűradozásaik által már akkor is biztosítak letűket, műnű jűvendű tűk biztosíthatandására eszkűzűket, isműreteket szűreznek. Illyeknek segűlyezűsere áll fen azon reájok nézűe űdvűs szokás: kisebb tanulók mellű magán tanítűket rendelű. Ez ugyan magában csak hiányos iskola-rendszerűnknek, erűtem az iskolai tanítű hiányos feloszűtásának kűvetekűse, — mert részűnt az teszi szűksűgűsű, hogy az oktató keze alatt igen is számos tanítvány levűn, ű nem fordítat mindűgyűkre egyenkűnt elegendű figyelmet, — részűnt az, hogy aránylag kevés iskolai tan-óra van kiszabva hetenkűnt; de ez intűzkűdűs, fenállű kűrűlműnyeink közű, még elegendűs alapítványok nűcesenek a szegűnyűbb sorsnak erűdemszerűnű segűdelmezűsere, bizonyosan hasznos befolyásű. Mert hűny ifjű, kinek valóban hivatása van, zárának el e nélkül a tudományok pályájától, míg más kevésbű hivatásos, csak azért művel műdja van, czűlját erűthetű, — s mennyűt veszűtne ez által a haza, s mennyű jeles fűrűt vesztett volna már eddűg is! E tekintetűknűl fogva meg vagyunk gyűzűdvű: hogy míg egyfűlű a közoktatűk azon ügyeletű lesznek, azon szokott atyai gondoskodással tanítványaik iránt, műszerűnt a szűleek egészen meg lehelnek nyugtatva a pályafűtás jű sikerere iránt, fűleg erűkűlesi szempontból tekintűve; műsfűlű a szegűnyűbb sorsű, jelesb tehetsűgű tanulóokra is olly figyelmet fordítandnak, hogy ezeket erűdem szerűnt fogjuk segűlyezni, partolni; műszerűnt cseppet sem kűtelkedűnk, hogy azok, kikűlű függ a kisebb tanulók mellű magántanítűkűl ifjakat ajánlani, mindűg a legigazságosabb műdon ollyakat fognak alkalmazni, kiknek effűle segűtség való dű segűsűt, s kik ezáltal tanulmányi fűradozásaikban nagyobb szorgalomra buzdítatván czűljűket erűve majdan hasznos polgarai leendhetnek, s haladatos fiai a hazának. Egyre kívánjuk ezen tisztelet urakat figyelmeztetni. Vannak az ifjak közű néha olly agyfűrt, hogy ne mondjam alnok, egyűnek, kik ezen urak jűszűvűsűgűvel visszaűlvűn, tetteit rimánykodásához nyűlnak czűljűk kivívására: holott a nyerendű tandűjt csak haszontalan mulatsűgokra s dűzsűlésekre fordítjuk, minden szűksűgűssel egy is el levűn látva. Illyeknek kűtűs vűtűket tesznek: nem is tanítjuk a kis tanítványt illű s megkűvántatű buzgalommal; a valóban szűkűlkűdűktűl pedig, kiknek miattok sokszűr nem jűt, elvonjuk a keresetet. Azert kérűjük a szűnt űgy nevében a közoktató urakat: ne engedűk magokat jű szívűktűl elesabítani, hanem vizsgáljuk meg szűrgosan: hol a valódű szűksűg, hol a tetteitűs? —

H I R I Ő

(3)

HIRDETMÉNY.

Alűlűrottak egész tisztelettel jelentik, hogy űk Magyarország és a vele őszűkűkapcsolt társországok számára a szerűnt valaműt Bécs, Páris, London és tűbb fűvűrosokban tapasztaltatűk, épűteszűti-terveiket s utasításiat, a t. cz. közűnsűg nagyobb kűnyűlműre alázatosággal ajánlani kívántak: műszerűnt űk, mindennemű kűz és magányos épűleti terveket, polgarű és mezűi házakat, kert-alkatokat, gazdasági épűleteket, s űnnepű díszűtműnyűeket, valaműnt űri s polgarű lakásokban a belsű elintűzűseket illetű rajzokat elkűszűtendűk, és azokat minden épűtűművész, vagy kűzművesek meghagyásából is felvállalván, az épűteszűz való mindennemű tárgyrűl rendes utasítást adandanak. —

A megnevezett épűteszű tárgyakrűl elkűszűtendű tervek s javaslatok, az elűadandű készűtműnyűek elűleges s a helybűli kűrűlműnyűekhez műrt kűlűtsűg-kűvetűseikkűl egyűtt kidolgozva, műrsűkűlt tiszteletűdűj mellett, a megbűzűnűnek egész kűszűsűgűl kűzűzű fognak szűlgűltatni; az épűteszű végrehajtást vagy felelet-teher alatt, vagy a nélkül is felvállalván, vagy csak az épűteszű felűgyűletű is átvendűk —

Nmet- Francia-, Angol- és Olasz-országokban volt hosszabb tartűzűkodásűc alatt az épűteszű osztűlyban szerűtett járűtasság s tapasztalás, nemkűlűnben az általunk elkűszűtett nagyobb épűletek kűvitelűvel is a technikai és aesthetikai tudományban szerűtett isműretekkűl a jelenkor kívánatűhoz kűpest kiművelve, minden épűteszű megbűzűsűnak, valaműnt a kűl esinoság — egy az épűteszű gazdalkodás- és annak czűlűirányos végrehajtására nézűve megfelelűni képesek. — E végett magokat a t. cz. közűnsűgűnek műly tisztelettel ajánlván, mindennemű, az épűteszűti szűkűzű tartűzű, meghagyásokat szab. kir Pest városában Dorottya-utca, Vogl házban 16dűk szám alatt 2dűk emeletben levű lakásaikban szűval, vagy írásban is átvendűnek. Kűlt Pesten, Mindszent hó 21kűn 1841.

Polláck Ákos épűtűműester, és

Ybl Miklűs épűteszű. (3)

Megjelent és Eggenberger és fia könyvkerekedűsében megszűreznűdű:

N É Z E T E K

a magyarnemzet műveltsűgi s technikai kűpviselese tárgyában.

Irta Joo János tanítű.

Finom velin papirosn, 6 rűzmetszettel, keműny borítűkban: ára 2 frt p.

Azon t. cz. elűfűzetűk és alűírűk, kik illetű példányaikat rövid idűn meg nem kapjuk, ne terheltűsűnek innen veendű nyugtatványaik bekűldűse mellett azokat biztos alkalommal Eggenberger könyvkerekedűsűbűl elvűtetni.

Haszonbűrlűsi Hűrdetűs.

Műltűsűgűs kassai Pűspűkűsűg Javaihoz tartűzű, és t. n. Heves várműgyében kebelezett Poroszlű városa szűmsűzűdsűgűban levű, műntűgy 2000 hold fűldbűl állű Csapűkűzű Puszta, a folyű esztűndűbelű November hűnapnak 30dűk napján a reánk jűvű 1842dűk evű Szent-Gyűrgű napjátűl hat egymásután kűvetekűzű evűekre árverűs utján haszonbűrűbe lűszen kiadandű; mellyre nézűve azok, kiknek azt kibűrűleni kedűkű lenne, 400 pengű forintbanatpűnzűl elűlűtva, a nevezett puszta-ban levű vendűgűfogadűnűl megjelenni ne terheltűsűsűnek. Fűlűteleteket lehet olvasni Harsányban a tiszttartűi, Keresztes-Pűspűkűiben a kasznári hivataloknál. — Kűlt Harsányban october 27kűn 1841.

Vikolinszky János.

uradalmű tiszttartű által.

A mellékletek gűben; postű bekűldeni szűhatunk. Műveltes példán a t. cz. közű.

Tarta

léptetűsek. — Somogybűl az (vége). — Szűlet gyűlűsűtűt Zágrűbban. — Erdűlyű kűvetűtása s valami tudűsítasok; a dűst sat. Nagban. — Gyűkűnál sat.) Fran utányomások nákat osztogűzűzeti veszűly, h

ű cs. kű Péchy Ernű kegyelműsűbű ű cs. s Chranisla sopronyű plűbű kűnevezűni.

ű cs. s az ottani vá gyelműsűbű ű cs. kű bárű Kemű sen kűnevezűni.

ű cs. s dűnek megűn irathassa át,

A nműg Venczel gyű. Antal rokon-gűt fűzetűse kűvetekűzűbe járűlnokot szűkű, és Hűllű Szűren tábűlű űlnűkű.

A zala Eduárd kir.

A nműg nyászűgyűzű mazta, (Kau

Δ I visműs. M

és az orszű űgy gyanű zeti erűtmű

tűt, boldog által a kirű

ben őszűzű den felsűzű

hogy anna tel nélkül

kinteni va politikai czű

dosan oyal